

Nieuws uit de Friese natuurterreinen

Vereniging It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer berichten over ontwikkelingen in de Friese natuur.

It Fryske Gea wint rechtszaak over de Delleboersterheide

Sinds 2000 wordt het beheer van natuurreservaten betaald uit de Subsidieregeling Natuurbeheer (SN). Door zogenaamde 'beheerspakketten' aan terreinen toe te kennen wordt bepaald welk bedrag er nodig is voor het beheer. Op de Delleboersterheide nabij Oldeberkoop had It Fryske Gea het pluspakket 'natte soortenrijke heide' aangevraagd. Tijdens controles door Dienst Landelijk Gebied (DLG), in opdracht van Laser (inmiddels Dienst Regelingen) werd echter geconstateerd dat er geen 50% heide zou groeien op de betreffende beheereenheid; het aandeel Pijpenstro zou te hoog zijn. IFG tekende hiertegen bezwaar aan:

- Vrijwel nergens in Fryslân komen zo veel zeldzame en beschermde soorten voor als op de Delleboersterheide (bijv. Beenbreek, Lavendelheide, Klokjesgentiaan, Gentiaanblauwtje, Adder, Das).

- Al sinds de jaren '80 voert It Fryske Gea hier met regelmaat kleinschalige plagprojecten uit om de concurrentiepositie van de heide t.o.v. de vergrassing te versterken.
- It Fryske Gea is van mening dat de precieze verhouding tussen heide en Pijpenstro niet te bepalen is. Ten eerste is dit erg afhankelijk van waar en wanneer je kijkt (zo lijkt het aandeel in de winter bijvoorbeeld lager dan in de zomer). Ten tweede zullen verschillende deskundigen na beoordeling allemaal weer een ander bedekkingsgetal noemen; het is namelijk een subjectief beoordelingscriterium. Dit werd nog eens bevestigd door dr. R. van Diggelen van de Rijks Universiteit Groningen.

Toch besloot Laser het bezwaar niet te honoreren en de aanvraag af te wijzen,

waardoor It Fryske Gea hiervoor nog slechts een basissubsidie zou ontvangen. Overtuigd van de onrechtvaardigheid van dit besluit tekende It Fryske Gea beroep aan bij de Rechtbank Leeuwarden waar de zaak op 11 augustus voor kwam. Tijdens deze zitting werd duidelijk dat de rechter grote vraagtekens had bij de controle- en vastleggingssystematiek die DLG gebruikt. De uitspraak volgde op 22 september: It Fryske Gea werd volledig in het gelijk gesteld.

Onzes inziens is hiermee een precedent geschapen. De rechter heeft immers gesteld dat de controlesystematiek van DLG inzake de SN juridisch gezien niet deugt. Collega-natuurbeheerders hebben inmiddels met grote belangstelling kennis genomen van deze zaak.

Zeldzame sprinkhanen ontdekt in Noord Drenthe

Op een zonnige zomerdag of een zwoele zomeravond zijn er prachtige geluiden te horen van sprinkhanen. In deze periode, waarin de vogels relatief stil zijn, beginnen sprinkhanen te 'zingen' om vrouwtjes te lokken. Aan de hand van dit liefdeslied zijn twee zeldzame sprinkhanen ontdekt in de natuurgebieden het Friese Veen en de Eelder- en Peizermaden van Natuurmonumenten. De Moerassprinkhaan *Ste-thophyma grossum* en de Zomprinkhaan *Chorthippus montanus*. Door het verdwijnen van moeras en natte graslanden staan deze sprinkhanen op de Rode Lijst in Nederland, Duitsland en België.

De Moerassprinkhaan maakt een knap-

pend geluid, alsof er een schrikdraad tikt. Het is één van de kleurrijkste en grootste sprinkhanen in Nederland. De vrouwtjes, die ongeveer twee keer zo groot kunnen worden als de mannetjes, kunnen tot wel 3,5 cm groot worden. De Zomprinkhaan is veel moeilijker te herkennen. Het is een soort met korte vleugels die daardoor slecht kan vliegen; deze sprinkhanen zullen zich minder snel verspreiden. Vermoedelijk betreft het een restpopulatie van wat er jaren geleden voorkwam in het 'onland' van de Eelder- en Peizermaden.

Beide sprinkhaansoorten houden van natte, moerasachtige graslanden. Dat

deze zeldzame soorten in het Friese Veen en de Eelder- en Peizermaden voorkomen is dan ook niet vreemd. De natte bodem is vooral in de winter van belang. De eitjes die na de paring gelegd worden moeten in contact blijven met het water. In het beheer van deze natuurgebieden laat Natuurmonumenten 10-20% van het gras staan. Hierin vinden sprinkhanen, maar ook andere insecten, hun voedsel en tevens bescherming.

Staatsbosbeheer en streekbewoners maken plan voor de Mieden

Staatsbosbeheer gaat samen met streekbewoners een inrichtingsplan voor haar natuurgebieden in het Miedengebied van Noordoost-Fryslân maken. Hiervoor is het project 'Cultuurhistorie, mens en natuur' opgezet. Doel van dit project is om gezamenlijk een plan te maken waarin de cultuurhistorische waarden van de Mieden sterk bepalend zijn voor de inrichting van het gebied. Tijdens een aantal bijeenkomsten kunnen streekbewoners kennis, ideeën en wensen uitwisselen die worden uitgewerkt tot een plan. Op 28 november jl. hield Staatsbosbeheer een informatieavond voor geïnteresseerden in Zwaagwesteinde. Het is de eerste keer in Fryslân dat Staatsbosbe-

open met kruidenrijke graslanden. Dit wordt afgewisseld met broekbos van verlande petgaten en de voor de Friese Wouden karakteristieke elzensingels. De kruidenrijke graslanden mogen tot de betere weidevogelgebieden van Fryslân gerekend worden met nog opvallend veel broedende Watersnippen. De elzensingels behoren landelijk tot de belangrijkste broedgebieden van de Gekraagde roodstaart. Ook de flora is er bijzonder met het voorkomen van Waterdrieblad, Rossig fonteinkruid en veel zeggensoorten. En aan libellen werden de afgelopen jaren opmerkelijke aantallen vastgesteld van Maanwaterjuffer, Tengere grasjuffer en Platbuik.

De Mieden is een belangrijk broedgebied voor Watersnippen.

foto: Taeke Roosjen

heer een dergelijk plan in samenspraak met de bewoners maakt.

Bijzonder gebied

De Mieden is een verzamelnaam voor natuurreervaten als Twijzeler Mieden, Polder Rohel, Drogehamster Mieden, Surhuizumer Mieden en IJzermieden. Deze gebieden liggen in de regio van Buitenpost, Surhuizum, Kootstertille en Twijzel. Het lijkt alsof de tijd er stil heeft gestaan. Het landschap is deels zeer

Meepraten over de Mieden

Onder het motto 'Praat mee over de Mieden!' betreft Staatsbosbeheer zo veel mogelijk mensen in dit project: dorpsbewoners, natuur- en landschapsliefhebbers, recreanten, boeren en andere belangstellenden. Samen met deskundigen kunnen zij zich buigen over diverse vragen. Met welke cultuurhistorische elementen moet er bijvoorbeeld rekening gehouden worden? Hoe kan het verleden zichtbaar gemaakt worden in het land-

staatsbosbeheer

schap? Wat voor ideeën en wensen zijn er op het gebied van natuur- en waterbeheer en de recreatiemogelijkheden? En welke vormen van medegebruik zijn er mogelijk?

Onderzoek als inspiratiebron

Om meer kennis over het gebied te krijgen is een paar maanden geleden gestart met een onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis, de invloed van de mens en de natuurwaarden van de Mieden. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, de Fryske Akademy en ecologisch onderzoeksbureau Altenburg en Wymenga en wordt begin 2006 afgerond. De resultaten zullen als inspiratiebron dienen voor de bijeenkomsten met de streekbewoners en voor het inrichtingsplan. Tijdens de algemene informatiebijeenkomst op maandag 28 november zijn de eerste resultaten bekend gemaakt.

Kloof overbruggen

Veel bewoners voelen zich nauw betrokken met het landschap van hun woonomgeving. De belangstelling voor het historisch gegroeide karakter van gebieden neemt toe. Tot nu toe zijn 'natuur' en 'landschap' vaak nog twee gescheiden werelden. Met het project 'Cultuurhistorie, mens en natuur' wil Staatsbosbeheer deze kloof overbruggen en een inrichtingsplan maken waarin de natuur, het landschap en ook de mens centraal staan. Het eindproduct zal uiteindelijk worden aangeboden aan de landinrichtingscommissies. Staatsbosbeheer hoopt dat het plan dusdanig goed in elkaar steekt dat deze commissies het plan integraal zullen laten uitvoeren.